

Základní škola a mateřská škola Proseč

Rybenská 260, 539 44 Proseč u Skutče, IČO: 75018772
tel.: 469321291, www.zsprosec.cz, email: skola@zsprosec.cz

PLÁN LOGOPEDICKÉ PREVENCE

MŠ - 2025/2027

Plán logopedické prevence je součástí ŠVP PV a prolíná všemi činnostmi během dne.

Úvod

Řeč má pro vývoj dítěte a jeho fungování v budoucím školním prostředí mimořádný význam. Umožňuje rozvoj myšlení, ovlivňuje kvalitu poznávání, učení. Neméně důležitý je i sociální aspekt řeči – řeč slouží k dorozumívání, k utváření sociálních vztahů, má dopad na vnímání dítěte druhými a jeho postavení ve skupině.

Logopedie – mluvení hrou

V naší MŠ provádíme

- skupinovou intervenci pro děti (mladší děti)
- individuální logopedickou péči s logopedickou asistentkou (předškoláci)

Kolektivní intervence dětem hravou a zábavnou formou umožňuje překonávat jejich řečové obtíže, rozvíjet jejich schopnosti a celou jejich osobnost.

V rámci kolektivní činnosti aktivita rozvíjí

- zrakovou a sluchovou percepci, paměť a diferenciaci
- prostorovou a časoprostorovou orientaci
- rytmické cítění, rytmizaci pohybového i mluvního projevu
- hygienu mluvidel
- sociální dovednosti
- slovní zásobu

Dovednosti jsou procvičovány formou nejrůznějších didaktických her a cvičení v menší skupině.

Cílem je náprava komunikativních dovedností

- tempo řeči
- slovní pohotovost
- plynulost řeči
- celkový mluvní projev

Správná mluva je vizitkou každého z nás, avšak zkušenosti pedagogů a klinických logopedů varují, že stále více dětí předškolního věku trápí nějaké poruchy výslovnosti. Pokud se porucha podchytí včas a dojde k efektivnímu působení nejen v MŠ, u klinického logopeda, ale především doma, je velké procento úspěšnosti jejího úplného odstranění. Velkou roli ve vývoji řeči hraje zájem a všímavost rodičů. Z hlediska vývoje řeči přibližně kolem 7. roku končí to nejvhodnější období, aby se řeč a vůbec komunikace správně rozvinula, dítě se naučilo dobře vyslovovat a řeč i výslovnost se stačila upevnit.

Důležité je:

- mluvit s dětmi správně, číst jim pohádky, vyprávět si zážitky, vysvětlovat jim obsah shlédnutého filmu, aby mu rozuměly a poznávaly nová slova, vyslechnout vyprávění svého dítěte, dát mu příležitost mluvit, vyjádřit se...
- tříleté děti již mají mluvíti to přinejmenším v jednoduchých větách

Některé zásady logopedické a pedagogické prevence

- Nenutit dítě mluvit výzvami typu: *Řekni! Zopakuj!*
- Nezesměšňovat dítě opakováním jeho chybných výpovědí.
- Netrestat, nekritizovat a neupozorňovat dítě, že mluví špatně.
- Neopravovat ho, nevracet se, aby něco vyslovilo, zopakovalo, zodpovědělo správně.
- Nepřerušovat dítě při mluvení.
- Nevyčítat dítěti, že málo a špatně mluví.
- Nenutit dítě mechanicky opakovat předřikávaná slova bez pochopení jejich obsahu.
- Nenutit dítě k řečovým projevům před cizími lidmi nebo při veřejném vystoupení, pokud samo nechce.
- Nevystavovat dítě komunikačním situacím, v nichž by selhalo nebo se cítilo neúspěšné.
- Nepodceňovat ani nepřeceňovat komunikační schopnosti dítěte.
- Nestresovat dítě nedostatkem času, netrpělivostí.
- Nezapojovat dítě do činností, které v něm vyvolávají strach a úzkost.
- Nevyvozovat u dítěte správnou výslovnost narušené hlásky — to je v kompetenci logopeda.

V mateřských školách je logopedická péče, kterou zajišťuje kvalifikovaná učitelka, součástí výchovně vzdělávacího programu a zaměřuje se na logopedickou prevenci. Díky ní je možné předejít mnoha vývojovým vadám řeči. Rozvíjí slovní zásobu dětí, zlepšuje jejich vyjadřovací schopnosti, zabývá se smyslovým vnímáním, přispívá k rozvoji motorické dovednosti, a tím i k obratnosti mluvidel. Může účinně pomoci tam, kde vady a poruchy řeči vznikají na základě nesprávného mluvního vzoru, jako důsledek málo podnětného prostředí nebo jednostranně zaměřeného prostředí, nezralého sluchového či zrakového vnímání nebo neobratnosti mluvidel. A protože typickou činností předškolního věku je hra, také při preventivních logopedických aktivitách si děti společně s učitelkou hlavně hrají a mluví a mluví a hrají.

Činnosti zaměřené na výchovu řeči dětí:

- Sluchové hry
- Dechové cvičení
- Gymnastika mluvidel
- Průpravná cvičení k artikulaci jednotlivých hlásek
- Rytmizace slov, říkadel a rozpočítadel
- Zpěv a rytmizace známých písniček – hry se zpěvem

- Dramatizace pohádek – hra Na divadlo
- Grafická cvičení s doprovodnými říkadly

Mluvit není jen vyslovovat

Vytváření jednotlivých hlásek, zejména těch artikulačně náročnějších, trvá určitou dobu. Proto nepřesná nebo odchylná výslovnost je jev pouze přechodný – vývojový. Tento jev se v průběhu dalšího vývoje, rozvojem motoriky mluvidel a sluchové diferenciaci, ve většině případů upraví. Mateřská škola je ideální prostředí pro rozvíjení dětské řeči. Paní učitelky mají široké možnosti věnovat se cíleně a opakovaně rozvoji smyslového vnímání a obratnosti mluvidel, nácviku hospodaření s dechem, rozvoji fonemického sluchu, rozvíjení slovní zásoby a vyjadřovacích schopností, což mohou provádět během celého dne formou hry.

K logopedické prevenci patří rozvoj jemné a hrubé motoriky, pracovní, hudební a výtvarné činnosti. Smyslem logopedické prevence je pak předcházení vadám v jejich celé šíři. Výchovně-vzdělávací program v MŠ podporuje všestranný harmonický vývoj dítěte a s tím i rozvoj všech řečových rovin. Mnohé děti se rozmluví, až po nástupu do mateřské školy.

Důležitý je mluvní vzor učitelky – je to jeden ze základních kamenů prevence a citlivé opravování dysgramatismů. Neměli bychom říkat dítěti, že je něco špatně, ale sami zopakujeme správnou gramatickou stavbu věty. U 3 – 4letých dětí je používání nesprávných tvarů ještě v normě, ale v šesti letech už ne.

Náměty na procvičování mluvidel při skupinové intervenci:

- tváře-výrazy obličeje-usmívat se, mračit se...
- rty – stahování koutků rtů-vpravo, vlevo, rty lehce od sebe
- sešpulené rty x rty do kroužku – „posíláme pusu kamarádovi“
- dolní čelist – při zavřených ústech-vysunout čelist vpřed x vzad, doprava x doleva
- jazyk – vyplazování jazyka v rychlejším tempu
- tváře – vtáhnout tváře do úst, vtáhnout jednu tvář, kreslit prstem po tváři
- rty – přibližování a oddalování rtů se zvukovým efektem – praská kaštan, hrachový lusk
- dolní čelist – procvičování čelisti – otvíráme ústa, jako bychom chtěli sníst třešničku x jablíčko
- jazyk – otevřená ústa klapot koníčka
- tváře – nakrčit nos
- rty – tvořit pevný retný závěr, střídat s otvíráním úst (rybička)
- dolní čelist – udržet otevřená ústa (postupně prodlužovat)
- jazyk – vyplazování jazyka v rychlejším tempu (čert)
- ťukáme hrotem jazyka do každého zubu (počítáme zuby)
- tváře – nadmout tváře (sysel)
- rty – vtahování rtů dovnitř (ztratili jsme ústa, pusy)
- pískání-špulení (meluzína)

- čelisti – procvičování-pohyb otvírání a zavírání – dvířka od pece
- jazyk-pohyb jazyka po hrotech H x D zubů – „ostříme pilu“
- zapřít hrot jazyka za H x D řezáky
- tváře – „nafukujeme tváře“ – položíme si ruce na tváře – nafukujeme balon, rukama pláceme „propíchneme balonek“
- rty u sebe – roztáhnout koutky – pusa klauna

-rty lehce od sebe-vidíme zuby, které jsou postaveny kolmo na sebe – roztáhnout koutky – úsměv

- čelisti – krouživý pohyb dolní čelisti – „knoflíky“ zvětšovat při otevřených ústech čelistní úhel
- jazyk – klapot koníčka, „přilepit“ celý jazyk k tvrdému patru – placka

– vypláznout jazyk – placatý-lopata, „dlouhou špičku“ – rovnou nesmí ležet na zubech

- tváře – „nafouknout“ H x D ret
- rty u sebe – stáhnout koutky „k sobě“ špulit rty- „zobáček“, rozkmitání rtů- frkání, otevíráme a zavíráme rty (ptačí maminka krmí mláďata)

- čelisti – napodobování žvýkání

jazyk – hrot jazyka leží za D řezáky, hřbet jazyka se zdvihá směrem dopředu

- tváře – „nafouknout“ P x L – píchla nás vosa
- „nafouknout“ P x L – přelévání tváře
- rty – rty u sebe – sešpulíme rty x rty do kroužku – „vypouštíme bublinky“
- čelisti – pozvolné a plynulé otvírání úst do maximálního rozevření a pozvolné a plynulé zavírání úst – velká ryba otevírá a zavírá pusou
- tváře – nafukujeme tváře-rukama pláceme – smějeme se přitom, mračíme-vtáhnout tváře do úst
- rty – rozkmitání rtů – „startujeme“
- rty lehce od sebe – vidíme zuby, zuby jsou kolmo na sebe – koutky, přitáhneme k sobě- vysunout rty přímo vpřed – komínek od mašinky
- čelisti – vysunout čelist doprava x doleva (lodička se houpá)
- jazyk – vsunout hrot jazyka mezi D ret a zuby x H ret a zuby -
- jazyk – mezi volně položené rty lehce vysunout hrot jazyka a zpět do úst (pohyb pomalý a v malém rozsahu, mezi rty se vysune jen hrot jazyka, ne větší část – šnek vystrkuje růžky)

Náměty na dechové cvičení:

- foukáme do různých směrů – nahoru x dolů, doleva x doprava, rovně, foukni si na nos, do ofiny, na bradu
- pomalý nádech, dlouhý výdech (uspávání kamaráda PŠŠŠ PŠŠŠ)
- prohloubený nádech a výdech s doprovodem pohybu – dítě si samo počítá na prstech délku výdechu
- dlouhý nádech, prudký výdech – koulíme oříškem
- nádech nosem, dlouhý výdech, nádech nosem – prudký výdech ústy – foukáme do větrníků
- krátký nádech – dlouhý výdech s artikulací hůůů, fůůů, fíí – co vítr odnese
- nádech nosem-přerušovaný výdech – foukání do papírového proužku – žízala leze
- nádech nosem – výdech – foukáme do odkvetlé pampelišky

- krátký nádech, dlouhý výdech (foukáme si na studené ruce)
- nádech nosem – foukáme jemně, silněji, nejsilněji (plamínek svíčky)
- dlouhý nádech, prudký výdech (odfoukni kuličku – od malé x větší x největší)
- pomalý nádech a pomalý výdech – foukáme do vložky
- hluboké dýchání (medvěd spí)
- pozvolný nádech x pozvolný výdech – foukáme do peříčka
- bránice se dobře cvičí smíchem – motivace smějeme se „od ucha k uchu“ jako klaun“
- prodloužený nádech nosem, výdech ústy (foukání brčkem do kaňky)
- pomalý nádech, přerušovaný výdech (bum, bum)
- nádech nosem – silný stejnosměrný výdech ústy – nafukování balónků
- cvičení vdechových svalů (bránice) – motivace: ťukáme prstem do dlaně jako „ptáček na okně“ a důrazně šeptáme dvakrát opakovaně slabiku tukutuku
- výdech spojený s vyslovením jednoho slova – motivace: sova houká (sevřeme ruku před ústa – voláme hůůů)
- dlouhý nádech a výdech (probouzíme cvrčka)
- pomalý nádech, dlouhý výdech (odfukujeme stéblo trávy)
- nádech nosem – prodloužený výdech-foukání do proužku papíru – „silný vítr před bouřkou)
- souvislý pomalý nádech a souvislý pomalý výdech (s artikulací „f“ nebo „š“ motivace „vítr suší prádlo“
- nádech nosem – výdech s prodlouženým Ú (vlak jede tunelem, vjíždí do nádraží)
- dlouhý nádech a výdech (auto troubí – túúú, túúú-vleže na zádech – krčíme nohy – nádech nosem, natahujeme nohy – ššš-výdech ústy (motivace vláček), kontrola nádechu do břicha – ruce položené na břicho

V Proseči 1. 9. 2025

Vypracovala: Pavla Černá, DiS.

Zástupkyně ředitelky pro MŠ

Mgr. Romana Pešková

ředitelka školy

Zhodnocení šk. roku 2021-2022

V loňském školním roce probíhala v naší MŠ skupinová i individuální logopedická intervence. Předškoláky vedou p. učitelky-logopedické asistentky Mgr. Karla Nováková a Mgr. Věra Stoklasová, Pavla Černá, DiS. – má na starosti mladší děti.

V naší mateřské škole probíhá logopedická prevence denně a prolíná celým výchovně vzdělávacím procesem. Skupinově probíhá v ranním kruhu: děti provádějí artikulační cviky – čertík, kočička se olizuje, hrajeme pink-ponk, korýtko, startování motorky, dechová cvičení, rytmická cvičení a mnoho dalších. Přímá náprava řeči u dětí je prováděna individuálně v 1x týdně dle rozpisu logopedických asistentek. Každé dítě má svoje desky, kde je mu zaznamenáváno procvičování dané hlásky a slovní zásoba k upevňování. Správná výslovnost ulehčí dítěti nástup do základní školy.

Je žádoucí, aby se na logopedickém nácviku podíleli i rodiče dětí a mohou tak s dětmi procvičovat doma. Bohužel, takových rodičů je velmi málo, spíše se setkáváme s tím, že se dítěti doma po této stránce nikdo nevěnuje. Není to nic složitého – obvykle stačí s dítětem procvičovat 5 minut denně či obden – podle zápisu v deskách. Logoped není od toho, aby naučil dítě správně vyslovovat-poradí, předvede, usměrní a pomůže, zbytek je záležitost rodičů.

V Proseči 31. 8. 2022

Vypracovala: Pavla Černá, DiS.

Hodnocení logopedické prevence

2022-2023

V tomto školním roce probíhala v naší MŠ skupinová i individuální logopedická intervence. Předškoláky vedou p. učitelky-logopedické asistentky Mgr. Karla Nováková a Mgr. Věra Stoklasová, Pavla Černá, DiS. – má na starosti mladší děti.

V naší mateřské škole probíhá logopedická prevence denně a prolíná celým výchovně vzdělávacím procesem. Skupinově probíhá v ranním kruhu: děti provádějí artikulační cviky – čertík, kočička se olizuje, hrajeme pink-ponk, korýtko, startování motorky, dechová cvičení, rytmická cvičení a mnoho dalších. Přímá náprava řeči u dětí je prováděna individuálně v 1x týdně dle rozpisu logopedických asistentek. Každé dítě má svoje desky, kde je mu zaznamenáváno procvičování dané hlásky a slovní zásoba k upevňování. Správná výslovnost ulehčí dítěti nástup do základní školy.

Je žádoucí, aby se na logopedickém nácviku podíleli i rodiče dětí a mohou tak s dětmi procvičovat doma. Bohužel, takových rodičů je velmi málo, spíše se setkáváme s tím, že se dítěti doma po této stránce nikdo nevěnuje. Není to nic složitého – obvykle stačí s dítětem procvičovat 5 minut denně či obden – podle zápisu v deskách. Logoped není od toho, aby naučil dítě správně vyslovovat-poradil, předvedl, usměrnil a pomůž, zbytek je záležitost rodičů.

V Proseči 30. 6. 2023

Vypracovala: Pavla Černá, DiS.

Hodnocení logopedické prevence

2023-2024

Cílem logopedické intervence v naší mateřské škole je rozvoj komunikace ve všech jejích podobách s přihlédnutím ke konkrétním potřebám dětí. Dětem chceme poskytovat rozvoj komunikačních dovedností zahrnující péči jak skupinovou, tak individuální s využitím různých metodik.

Mateřská škola je celkově vhodným prostředím pro rozvoj řeči. Dítě se učí komunikovat s cizími lidmi, vrstevníky a navazuje tak nové kontakty, učí se řešit nové situace.

Kolektivní intervence dětem hravou a zábavnou formou umožňuje překonávat jejich řečové obtíže, rozvíjet jejich schopnosti a celou jejich osobnost. Byla vykonávána denně a prolínala se celým výchovně-vzdělávacím procesem. K obohacení a zpestření logopedické intervence jsme využívali mnoho speciálních učebních pomůcek. V naší MŠ probíhala v ranním kruhu: např. se prováděly artikulační cviky – čertík, kočička se olizuje, hrajeme pink-ponk, korýtko, startování motorky, dechová cvičení, rytmická cvičení a mnoho dalších. Kolektivní intervenci má na starosti Pavla Černá, DiS.

Individuální intervence – přímá náprava řeči u dětí byla prováděna individuálně 2x za týden (čtvrtek a pátek) dle rozpisu logopedických asistentek (Mgr. Karla Nováková a Mgr. Věra Stoklasová). Každé dítě má svoje desky, kde je mu zaznamenáváno procvičování dané hlásky a slovní zásoba k upevňování.

Je žádoucí, aby se na logopedickém nácviku podíleli i rodiče dětí a doma dané úkoly s nimi procvičovali. Bohužel, takových rodičů je velmi málo, spíše se setkáváme s tím, že se dítěti doma po této stránce nevěnují. Není to nic složitého – obvykle stačí s dítětem procvičovat 5 minut denně či obden – podle zápisu v deskách. Logoped není od toho, aby naučil dítě správně vyslovovat – poradí, předvede, usměrní a pomůže, zbytek je záležitost rodičů.

Správná výslovnost ulehčí dítěti nástup do základní školy.

V Proseči 1. 9. 2024

Vypracovala: Pavla Černá, DiS.

Hodnocení logopedické prevence

2024-2025

Cílem logopedické intervence v naší mateřské škole je rozvoj komunikace ve všech jejích podobách s přihlédnutím ke konkrétním potřebám dětí. Dětem chceme poskytovat rozvoj komunikačních dovedností zahrnující péči jak skupinovou, tak individuální s využitím různých metodik.

Mateřská škola je celkově vhodným prostředím pro rozvoj řeči. Dítě se učí komunikovat s cizími lidmi, vrstevníky a navazuje tak nové kontakty, učí se řešit nové situace.

Kolektivní intervence dětem hravou a zábavnou formou umožňuje překonávat jejich řečové obtíže, rozvíjet jejich schopnosti a celou jejich osobnost. Byla vykonávána denně a prolínala se celým výchovně-vzdělávacím procesem. K obohacení a zpestření logopedické intervence jsme využívali mnoho speciálních učebních pomůcek. V naší MŠ probíhala v ranním kruhu: např. se prováděly artikulační cviky – čertík, kočička se olizuje, hrajeme pink-ponk, korýtko, startování motorky, dechová cvičení, rytmická cvičení a mnoho dalších. Kolektivní intervenci má na starosti Pavla Černá, DiS.

Individuální intervence – přímá náprava řeči u dětí byla prováděna individuálně 2x za týden (čtvrtek a pátek) dle rozpisu logopedických asistentek (Mgr. Karla Nováková a Mgr. Věra Stoklasová). Každé dítě má svoje desky, kde je mu zaznamenáváno procvičování dané hlásky a slovní zásoba k upevňování.

Co se s dětmi procvičuje:

- **Dechová cvičení** – zaměřujeme se především na práci s dechem, procvičuje se síla výdechového proudu a správný nádech. Využíváme peříčka, polystyrenové kuličky, větrníky, bublifuk.
- **Artikulační cvičení** - jedná se o jednoduché rozcvičení mluvidel, zejména mimických svalů, jazyka, rtů a tváří. Využijeme zábavnou nápodobu a hry na čertíka, smějeme se, špulíme rty, využít můžeme i reálný gumový bonbon.
- **Hry se slovy a hláskami** - procvičování již vyvozených hlásek formou her, říkadel, písniček.
- **Sluchová cvičení** - zaměřují se na rozlišování různých druhů zvuků, také délky zvuků a jejich intenzity. Poznáváme zvuky vytvořené předměty, využijeme zvukové pexeso.
- **Fonematický sluch** – sluchové rozlišování hlásek ve slově (oblíbené hry typu: Jak slovo začíná? Jak slovo končí?, slovní fotbal).
- **Sluchová paměť** – procvičování sluchové paměti formou her, např. zapamatovat si slova po sobě jdoucí řadu slova (hra Na nákupní seznam).

- **Slovní zásoba**-nedílnou součástí logopedické prevence je také podpora slovní zásoby dětí formou popisu obrázků, věcí, vyprávění dle obrázků, využijeme knihy s tzv. obrázkovým čtením apod.
- **Zraková percepce** – postřehování různých předmětů zrakem, určování předmětů dle kategorií. Hledáme stejné nebo jiné předměty, třídíme věci, obrázky na základě společného znaku.
- **Rozvoj rytmického cítění** – formou básniček, písniček, vytleskávání a napodobování rytmu s pomocí rytmických nástrojů, hudebních a zvukových hraček.
- **Motorické dovednosti** – existuje jednoznačná spojitost mezi motorickými a řečovými dovednostmi. Pokud je omezen motorický vývoj, dá se předpokládat, že může ustrnout i vývoj řečový. Společně s aktivitami zaměřenými na logopedickou prevenci zařazujeme i činnosti zaměřené na hrubou a jemnou motoriku.
- **Hrubá motorika**-koordinovaný pohyb celého těla. U dětí rozvíjíme hrubou motoriku formou přirozených cvičení-skákání, přelézání, plazení, lezení po čtyřech, formou pohybových a míčových her. Aktivně využíváme sportovní doplňky a náčiní – míče, švihadlo, obruče, kroužky, stuhý, prkno s kolečky atd.
- **Jemná motorika**-motorika prstů a artikulačních orgánů. Můžeme do ní zařadit manipulační aktivity, kresebné aktivity, motoriku rtů, tváří a jazyka, motoriku očních pohybů. Pokud chceme dítě rozvíjet v této oblasti, nabízíme mu manipulaci s různými předměty, modelování, výtvarné činnosti, sledování předmětů očima, atd.

Cílem logopedických chvil je podporovat přirozený vývoj řeči dětí, jejich řečové dovednosti, slouží také jako prevence vzniku vad řeči, případně napomáhá k odhalení poruchy či nesprávného řečového vývoje u dítěte. Je také žádoucí, aby se na logopedickém nácviku podíleli i rodiče dětí a doma dané úkoly s nimi procvičovali. Bohužel, takových rodičů je velmi málo, spíše se setkáváme s tím, že se dítěti doma po této stránce nevěnují. Není to nic složitého – obvykle stačí s dítětem procvičovat 5 minut denně či obden – podle zápisu v deskách. Logoped není od toho, aby naučil dítě správně vyslovovat-poradit, předvede, usměrní a pomůže, zbytek je záležitost rodičů.

Správná výslovnost ulehčí dítěti nástup do základní školy.

V Proseči 30. 6. 2025

Vypracovala: Pavla Černá, DiS.